

FRANSE REIS II *)

Ik kan u vertellen van een tweede reis naar de franse kust, ditmaal naar Croix de Vie-St. Gilles, een dubbelplaats ten zuiden van Nantes in de Vendée op de "Cornich vendéenne célèbre", een rotskust zoals in Bretagne met een magnifieke weg eroverheen en kleine stranden en een rotsplateau ervoor. De reis erheen met de nachttrein van Parijs naar Nantes leverde geen bijzonderheden op; alleen in de locaaltrein op het laatste gedeelte; daar stond nog een potkachel die kennelijk voor de verwarming in de winter moest zorgen.

Het hotel op de Corniche stond vlak aan zee met de deining van de oceaan ervoor, een langzame deining, rustiger dan de korte golfslag van de Noordzee. Croix de Vie is een vissershaven, vooral voor sardien, verder platvis (tong) met een natuurlijke haven door de rivier de Vie, doch dan uitgebreid en beschermd door dammen. De schepen zijn klein, veel kleiner dan onze trawlers; soms eenpersoonsbootjes met buitenboordmotor tot half zo groot als de onze en meestal nog van hout. Er worden nog houten schepen gebouwd. Over Teredo kan ik u niet informeren. Croix de Vie werd gekozen om de haven, waarmede ik echter niet veel bereikt heb. Ook daar zijn de vissers moeilijk bereikbaar. Achteraf bleek dat Fromentine, iets meer richting Nantes gelegen een betere basis zou zijn geweest, alhoewel het niet aan een spoor-

- lijn -

*) 1. Een vacantieverzamelreis naar Oléron benevens een collectie van Arcachon.
CB 87 p. 881-882.

lijn ligt. Doch in Fromentine werd veel gevonden; bovendien varen van hieruit de schepen naar twee voor de kust gelegen eilanden, Noirmoutier en Yeu. De embarcadere van Fromentine bestaat uit een stuk massieve dijk en verder stijgerwerk. Ten zuiden hiervan lag over een afstand van enkele km een rijk aanspoelsel en in de hoek bij de dijk rijk grof gruis.

Het is een fabel dat de franse kusten zo rijk aan aanspoelsel zijn; dat zijn zij beslist niet. Wat ik er nu, in de loop van jaren, uit eigen en andermans ervaring van weet, is dat de franse stranden helemaal niet rijk zijn, integendeel vaak kaler dan de onze. Er zit wel veel leven voor de kust doch de resten spoelen niet aan. Alleen op plaatsen waar weinig stroming staat wordt materiaal gedeponeerd. Zulke plaatsen zijn: de baai bij Carnac aan de zuidkust van Bretagne volgens een verslag in een engels C.B., Arcachon aan de binnenkant van de landtong voor de baai, het eiland Oléron - de binnenkust en het eiland Noirmoutier met dien verstande dat het materiaal deze keer op de tegenovergestelde vastelandkust bij Fromentine lag. Noirmoutier heeft ongeveer de vorm van een omgelegd vraagteken of, zo u wilt, van een linkeroor. In de bocht van de binnenkust lag ook materiaal. Het was bij aankomst op die kust een kwartier lang hard vechten met de net opkomende vloed om nog zoveel mogelijk materiaal te verzamelen. Want de verbindingen zijn niet talrijk en men kan niet die bus nemen, die op het gewenste uur-van-laagwater aankomt. De afstanden zijn enorm groot, de bevolking niet dicht gezeteld; neemt u alle aankondigingen van voortreffelijkheid niet met teveel uitbundigheid. Uniek is de "Gloie", een straat die op gelijk niveau in de zeebodem is aangelegd, dus niet op een dijk. Deze straat vormt de verbinding van het eiland met de vaste wal voor auto's. Stel u voor dat u in Scheveningen of waar hier aan de kust de zee kunt inrijden, zo'n uur lang uit de kust. Uiteraard is deze straat alleen bruikbaar bij laag water. Alhoewel, onze bus had bij de overtocht nog een 20 cm water onder de assen, dat over de straat golfde. Met uw personenwagen kunt u dit niet doen.

Het eiland Yeu is zeer pittoresk. Het stadje Port Joinville ligt om de havenkom. Men stapt hier zo uit de huizen op de schepen. Een oude haven, een oude sfeer: havenbekken, scheepswerf en schepenkerkhof naast elkaar. Naast de visserscafé's de betere café's voor de toeristen. Een gids, een massieve man die u in een gloedvolle toespraak welkom heet en het eiland aanprijst als een gelukkig oord (en daarbij nog een grote dosis gelijk heeft ook). Een plaats waar de tijd zonder schade een eeuw heeft stilgestaan. Op de kaart van het eiland was het zuidelijk deel van de binnenkust, alweer de kust waarop de oceaandeining niet breekt, aangeduid als "Plage des Conches". Deze naam zal niet zonder reden gegeven zijn doch deed die dag zijn naam geen eer aan; er was heel weinig te vinden. De kust bestaat er evenals op Noirmoutier en langs een groot deel van het vasteland uit korte of uitgestrekte zandstranden afgewisseld met kleine of grote rotspartijen. Overal langs deze stranden de heerlijke rust en eenzaamheid en een uitzicht dat hoog en ver is; een oceaan die langzaam rijst en daalt en een zomer die bijna eindeloos mooi is.

De stranden waren tijdens mijn verblijf, 2e helft van juni 1962, bezaaid met dode ex. van Sepia officinalis, tot 8 per strekkende meter; voornamelijk grote exemplaren tot ca 30 cm zonder de armen. Zij toonden nog het grillige patroon van het paringskleed. Bij dode dieren zakt het vlees van de schelp zoals wij een jas van de schouders laten glijden. Kan deze massale sterfte samenhangen met de paring die bij vele diersoorten tevens het einde van het leven betekent en zullen de schelpen misschien later en verderop, ook aan onze kust weer aanspoelen? Het aantal soorten is groot. Het bevat de bekende soorten van de franse kust; daarom wordt er in dit verslag van af gezien een soortenlijst te geven. Ik wil met enkele notities volstaan. Zo was het bijzonder genoeglijk de in Nederland zeldzame Acteon tornatilis zo maar te kunnen oprapen. Verder raapte ik op de Corniche op wat kennelijk de resten van een maaltijd waren, enkele tientallen exemplaren van Venus verrucosa, mooie doubletten. Veel Cardium paucicostatum, Anomia ephippium; veel Nassarius- Trochus- en Gibbula-materiaal; talrijke Nucula's Trivia's en Clathrus clathrus doch geen andere Clathrus-soort en veel dozen van Pecten varius. Als "comestibiles" waren te koop: Mytilus edulis, Tapes pullastra, Tapes decussatus, Scrobicularia plana, Patella vulgata. Doch de mooiste stukken zijn 2 exemplaren van de soort die Jeffreys in zijn grote werk Triton nodifer noemt; thans heet deze soort

Dit is een zuidelijke soort die vanaf de Kanaaleilanden zuidwaarts voorkomt. Een nogal zeldzame soort; die men daarom nog al veel in de behuizingen van het bezochte gebied aantreft. Dit klinkt paradoxaal doch om de betrekkelijke zeldzaamheid bewaart men de stukken als men ze aantreft. En zij zijn voor geen geld te koop want men kan niet op vervanging rekenen. Zo lag er een in een viswinkel als begin van een onderzees panorama, zo lagen er vier op het buffet in een hotel en twee in een etalage van een opticien. Doch in deze zaak werkte een leerling, zoon van een visser, voor wie onze kostbaarheden geen betekenis hebben en van hem kreeg ik een exemplaar voor een paar NF. Mijn tweede exemplaar kreeg ik van een visser, die

die ik op kade ontmoette; hij griste even een zakje vol materiaal van de schepen van zijn collega's, zeesterren, een krab, een zeeappel, een paar schelpen en thuis lag ergens in een hoek mijn 2e Triton nodifer. Ik zal u thans niet vertellen dat hij beloofd heeft in deze winter voor mij te zullen verzamelen want dat zal wel weer niet lukken. Zij vissen namelijk 's zomers in het littoraal, 's winters in dieper water en wat men graag hebben wil is vaak het moeilijkst te bereiken.

Het zij mij vergund in een enkele alinea samen te vatten dat de vondsten verder bestonden uit diverse krabben, veel rogge-eieren, van twee haaiensoorten elk een eikapsel, een spons, een grote en diverse kleine zeeappels, en wat zeesterren. Op het plateau voor de Corniche was de zandkokerworm Sabellaria alveolata talrijk met massieve kolonies als riffen; op Noirmoutier bezochten wij een handelaar die in grote bassins kreeften en krabben hield voor de consumptie.

Fromentine is dus een plaats om naar terug te gaan. Ik heb de eilanden Yeu en Noirmoutier nog niet grondig kunnen onderzoeken. Als u er ooit komt hoeft u niet lang naar het strand te zoeken. De weg voert rechtstreeks naar de embarcadère. Daarnaast ligt het materiaal, als u geluk hebt, voor het scheppen.

A.W. Lacourt